Täysistunto

Tiistai 15.6.2021 klo 14.00—16.55

4. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi rikoslain 25 luvun 9 §:n muuttamisesta
Hallituksen esitys HE 226/2020 vp
Valiokunnan mietintö LaVM 10/2021 vp

Toinen käsittely

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Toiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 4. asia. Nyt voidaan hyväksyä tai hylätä lakiehdotus, jonka sisällöstä päätettiin ensimmäisessä käsittelyssä. — Avaan keskustelun. Edustaja Tynkkynen, olkaa hyvä.

Keskustelu

15.50 **Sebastian Tynkkynen ps:** Arvoisa herra puhemies! Esitän, että valiokunnan mietinnön perustelut hyväksytään vastalauseen mukaisesti ja että valiokunnan lausumaehdotus hylätään.

Rikoslain 25 luvun 7 §:n mukaan laittomasta uhkauksesta tuomitaan se, joka nostaa aseen toista vastaan tai muulla tavoin uhkaa toista rikoksella sellaisissa olosuhteissa, että uhatulla on perusteltu syy omasta tai toisen puolesta pelätä henkilökohtaisen turvallisuuden tai omaisuuden olevan vakavassa vaarassa. Säännöksessä tarkoitettuja rikoksia, joilla voidaan laittomasti uhata, ovat ennen kaikkea henkirikos, pahoinpitelyrikos, tuhotyö sekä varkaus ja vahingontekorikokset. Laiton uhkaus on nykyään lähtökohtaisesti asianomistajarikos. Rikoslain 25 luvun 9 §.n mukaan syyttäjä ei saa nostaa syytettä laittomasta uhkauksesta, ellei asianomistaja ilmoita sitä syytteeseen pantavaksi tai ellei laittoman uhkauksen tekemiseen ole käytetty hengenvaarallista välinettä taikka ellei erittäin tärkeä yleinen etu vaadi syytteen nostamista.

Hallituksen esityksessä ehdotetaan laittoman uhkauksen muuttamista virallisen syytteen alaiseksi, jos teko on kohdistunut henkilöön hänen työtehtävänsä tai julkisen luottamustehtävänsä vuoksi. Tällaisissa tapauksissa rikoksen esitutkinta, syyteharkinta ja tuomioistuinkäsittely eivät siten jatkossa enää olisi riippuvaisia asianomistajan rangaistusvaatimuksesta. Yhdymme perussuomalaisina valiokunnan mietintöön koskien laittoman uhkauksen syyteoikeussäännöksen muuttamista ja korostamme pitävämme tärkeänä, että työtehtävä ja julkinen luottamustoimi voidaan suorittaa ilman väkivallalla tai muulla rikoksella uhkaamista.

Arvoisa herra puhemies! Laiton uhkaus olisi jatkossa virallisen syytteen alainen rikos, jos teko on kohdistunut henkilöön hänen julkisen luottamustehtävänsä vuoksi. Pidämme tärkeänä, että sääntelyn toimivuutta ja vaikutuksia tältä osin jatkossa seurataan, jotta voidaan varmistua siitä, ettei laittomaan uhkaukseen reagoiminen politisoidu siten, että laittoman uhkauksen rangaistavuuden määrittelevää sääntelyä pyrittäisiin käyttämään perusteettomasti tai muutoin vastoin sen tarkoitusta. Lakivaliokunnan mietinnössä pidetään tärkeä-

nä, että ehdotetun syyteoikeusmuutoksen riittävyyttä jatkossa seurataan, ja sen perusteella arvioidaan, onko laiton uhkaus perusteltua ja tarkoituksenmukaista muuttaa yleisesti tai mahdollisesti esitettyä laajemmin virallisen syytteen alaiseksi. Katsomme perussuomalaisina, ettei laitonta uhkausta kuitenkaan tule säätää yleisesti virallisen syytteen alaiseksi rikokseksi, koska esimerkiksi jokaisella päihtyneiden välien selvittelyllä ei ole tarkoituksenmukaista rasittaa viranomaiskoneistoa. Tämä olisi tullut selkeästi todeta myös lakivaliokunnan mietinnössä.

Lakivaliokunnan mietinnössä korostetaan maalittamisen tehokasta torjuntaa. Huomattava on, että maalittaminen on kuitenkin käsite, jota ei ole määritelty rikoslaissa tai muuallakaan lainsäädännössä, eikä maalittamiselle muutenkaan ole olemassa mitään vakiintunutta määritelmää. Maalittamista käytetäänkin tällä hetkellä julkisessa keskustelussa mielivaltaisena yleiskäsitteenä kuvaamaan kaikkea mahdollista epämieluisana koettua toimintaa, kuten kriittisiä kommentteja sosiaalisessa mediassa, siitä huolimatta, että viranomaisten, poliittisten päättäjien ja julkisuudessa työssään toimivien henkilöiden toimiin kohdistuva keskustelu ja kovasanainenkin arvostelu on välttämätön osa sanan- ja mielipiteenvapautta oikeusvaltiossa. Maalittaminen on käsitteenä myös hyvin politisoitunut. Kyseessä on termi, jolla tarkoitetaan kaikkea, jolloin se tosiasiassa ei tarkoita mitään.

Arvoisa herra puhemies! Valiokunnan mietinnön mukaan jatkossa on aiheellista muun muassa arvioida sitä, onko rikoslakiin tarpeen ja mahdollista sisällyttää maalittamista koskeva erillinen rangaistussäännös. Tähän liittyen on syytä muistaa, että rikoslaissa on jo nykyään säädetty rangaistaviksi esimerkiksi virkamiehiin kohdistuvat rikokset, yksityiselämää loukkaavan tiedon levittäminen ja vainoaminen. Myös muun muassa kunnianloukkaus, julkinen kehottaminen rikokseen, laiton uhkaus, tietosuojarikos, ilkivalta ja viestintärauhan rikkominen on säädetty rangaistaviksi. Koska voimassa olevat rikostunnusmerkistöt näin ollen jo kattavat ne menettelyt, joita maalittamisen korostuneen epäselvään määritelmään voidaan katsoa kuuluvan, katsomme perussuomalaisina, ettei erilliselle maalittamista koskevalle rikostunnusmerkistölle ole mitään tarvetta, mikä olisi tullut yksiselitteisesti todeta myös lakivaliokunnan mietinnössä. Huomattava on myös, ettei lakivaliokunnan saaman selvityksen mukaan maalittamista ole kriminalisoitu sellaisenaan yksittäisellä tunnusmerkistöllä missään muussakaan maassa. Emme muutenkaan näe tarvetta sananvapautta rajoittavan rikosoikeudellisen keinovalikoiman laajentamiselle. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Ja edustaja Meri, olkaa hyvä.

15.55 **Leena Meri ps:** Kiitos, arvoisa puhemies! Edustaja Tynkkynen hyvin tuossa esitteli perussuomalaisten vastalauseen. Kannatan näitä muutosehdotuksia ja sitä, että lausuma hylätään.

Valiokunnan puheenjohtajana esittelin viime viikolla tämän, mitä tässä muutetaan. Tosiaan tämä laittoman uhkauksen syyteoikeus muutetaan virallisen syytteen alaiseksi tietyissä tilanteissa. Kyse on vakavasta rikoksesta, ja se on sinänsä hyväksyttävää. Mutta itse pidän hieman huolestuttavana sitä, että valiokunnan enemmistö käyttää täällä valiokunnan lausumaehdotuksessa sanaa ”maalittaminen”. Katsoisin juristina, että meidän tulisi käyttää valiokunnan mietinnöissä sellaisia termejä, jotka ovat periaatteellisesti selkeitä ja kohdennettavissa. Kuten edustaja Tynkkynen toi esille, maalittamisena... [Puhujan mikrofoni sulkeutuu] — Täällä sitä nyt maalitetaan sitten puhujaa. [Naurua] — Maalittaminen on sellainen termi, jota ei tulisi näissä juridisissa asiakirjoissa ja virallisissa asiakirjoissa käyttää

tähän tyyliin. Maalittamisena voidaan hyvinkin pian jo pitää sellaista, että joku viranomainen on tehnyt päätöksen, jota julkisuudessa käsitellään, ja sitten moni antaa palautetta siitä. Hyvinkin nopeasti voitaisiin ajatella, että lähdettäisiin tämmöisiin joukkokanneasioihin sillä, että se on maalittamista. Meillä rikosoikeus perustuu kuitenkin yksilön vastuuseen. Ei voi olla tällaista, että jos tuot mielipiteitä ja jaat niitä ja yhdyt niihin — jos niissä mielipiteissä ei sinänsä ole mitään kummallista eikä rikollista, vaan ne ovat jonkun mielestä epämiellyttäviä — niin yhtäkkiä siitä tulisi jonkinlainen ilmiö ja kriminalisoitava maalittaminen. Se on sananvapauden kannalta erittäin huolestuttavaa. Toki pyrimme aina valiokunnassa löytämään näitä käsitteitä ja hakemaan yksimielisyyttä, mutta tässä yhteydessä nyt emme sitä löytäneet.

Mutta kuten sanoin, kannatan näitä muutosesityksiä ja olen äärettömän huolestunut siitä, että meillä tietyt ideologiat ja tietty politisoituminen ovat saapumassa rikosoikeuteen, mitä nimenomaan tarkoittaa tämä, että haetaan tämmöistä termiä, jota ei ole missään määritelty, selvitettäväksi ja kriminalisoitavaksi. Tämä sama ilmiöhän näkyy myös vihapuhekeskustelussa. Kukaan ei tiedä, mitä se on, mutta kaikki ovat sitä mieltä keskustelupalstoilla, että tuo on puhunut vihapuhetta, ja loppujen lopuksi hänhän on ollut vain vahvasti eri mieltä. Me emme missään yhteydessä saisi kieltää sitä emmekä puuttua siihen rikosoikeuden keinoin, että ihmiset ovat joistakin asioista vihaisia tai muuta. Se tarkoittaa kyllä viime kädessä Pohjois-Korean tietä. — Kiitos, arvoisa puhemies.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Tynkkynen, olkaa hyvä.

15.58 **Sebastian Tynkkynen ps:** Kiitoksia, arvoisa herra puhemies! Lakivaliokunnan puheenjohtaja, edustaja Meri piti tässä aivan erinomaisen puheenvuoron, missä hän avasi tätä asiaa vielä laajemmin. Kaikessa lainsäädännön tekemisessä pitäisi noudattaa sitä tarkkarajaisuusvaadetta. Valitettavasti nyt mietinnön perusteluihin on tullut mukaan sellaista termistöä, joka ei ole millään tasolla tarkkarajaista — puhutaan siis maalittamisesta — ja näin ollen se tavallaan vie lainsäädäntöä epäselvempään suuntaan. Kokisin, että näiden termien pitäisi aina ensin olla kunnossa, hyvin tarkkarajaisia, ennen kuin niitä aletaan käyttämään perusteluissa.

Juurikin tämä vihapuhe on toinen asia. Se on termi, jota meidän laistamme ei löydy, mutta yhä enemmän ja enemmän täällä eduskunnassa keskustellaan tämän termin myötä siitä, mitä pitäisi kieltää, vaikka sille ei ole olemassa mitään määritteitä. Näin ollen, kun puhutaan Suomessa vallitsevasta sananvapaudesta, mikä on aivan oleellinen oikeus oikeusvaltiossa, valitettavasti me olemme menossa siihen suuntaan, että kansalaiset eivät kohta enää tiedä, mitä saa sanoa: Onko tämä nyt sitä maalittamista vai ei? Onko tämä nyt sitä vihapuhetta vai ei? Näitä termejä ei ole määritelty, ja näin ollen me ollaan menossa oikeusvarmuuden näkökulmasta todella, todella huolestuttavaan suuntaan.

Tänään meillä tarkastusvaliokunnassa, arvoisa herra puhemies, valmistui mietintö. Me ollaan pitkään käsitelty tätä VTV-asiaa ja pääjohtaja Yli-Viikaria. Voidaan nähdä, että jos me mennään Suomessa siihen suuntaan, että aletaan säätämään esimerkiksi maalittamista rikokseksi, niin näin ollen tämmöinen hyvin voimakas ja massiivinen arvostelu jotain tiettyä vallankäyttäjää kohtaan voi täyttää rikoksen tunnusmerkistön, ja esimerkiksi sellainen median ja kansalaisten ja niin edelleen osalta Tytti Yli-Viikaria kohtaan osoitettu kritiikki voisi täyttää jatkossa maalittamisen tunnusmerkit.

Itse näen, että oikeusvaltiossa kaikkea vallankäyttöä pitää pystyä läpinäkyvästi tarkastelemaan ja esittämään myöskin kritiikkiä. Se sitoisi myöskin meidän poliitikkojen mahdollisuuksia ottaa kantaa, jos tähän maalittamisen suuntaan mentäisiin. Olen todella pettynyt siihen, että emme lakivaliokunnassa pystyneet saavuttamaan yksimielisyyttä siitä, että tämä maalittaminen saataisiin sieltä pois. Mutta tässä on meillä perussuomalaisina työtä edessä eduskunnan vakuuttamiseksi siitä, että maalittamista ei koskaan tulevaisuudessa saa tuoda rikoslakiin. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Reijonen, olkaa hyvä.

16.01 **Minna Reijonen ps:** Arvoisa herra puhemies! Oli oikeastaan aika hämmentävää kuunnella lakivaliokunnan kommentteja tästä rikoslaista. Ja kun on ollut puhe maalittamisesta, niin mitä tämä maalittaminen oikein on? Kukaan ei oikein tiedä, mitä se on. Pitäisi se kai olla määriteltynä, mitä se maalittaminen oikeasti on. Kukaan ei tiedä, mitä se tarkoittaa. Erittäin hämmentävää, että semmoista keskustelua käydään.

Sananvapaus on valtavan tärkeä asia. Sitä meidän tulee kyllä varjella. Ei pidä mennä siihen, että jos joku toinen on toista mieltä, niin se on väärin tehty, ei todellakaan. Eri mieltä saa olla ja pitääkin olla, ja pitää tuoda mielipiteet esille. Totta kai se on erikoista, jos ihmiseen kohdistetaan semmoisia ihmiseen liittyviä asioita, mutta mielipidevapaus on hirveän tärkeä säilyttää. Jos tämmöinen maalittaminen-termi tänne otetaan, niin kohta alkaa olla kyllä Suomessakin semmoinen systeemi kuin jossain Amerikoissa, siellä juristeille on kovasti hommia. Pidetään tärkeänä tämä sananvapaus, se on tosi tärkeä asia. Huolehditaan, että jokaisella meillä Suomessa on sananvapaus sanoa mielipiteensä niin kuin se on.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Edustaja Meri, olkaa hyvä.

16.02 **Leena Meri ps:** Kiitos, arvoisa puhemies! Haluaisin vielä tuoda tästä yhden näkökulman. Tosiaan tässä muuttui nytten — minkä perussuomalaisten valiokuntaryhmäkin hyväksyi — se, että syyttäjä voi nostaa syytteen, jos joku kohdistaa henkilöön laittoman uhkauksen työtehtävän vuoksi. Se on ymmärrettävää esimerkiksi, jos se kohdistuu poliiseihin, tuomioistuinlaitokseen, ensihoitajiin ja tämäntyyppisiin työtehtäviin. Ja tämä uhkaushan tosiaan on lähtökohtaisesti henkeen ja terveyteen kohdistuva uhkaus, jolloin henkilöllä on perusteltu syy pelätä itsensä tai perheensä puolesta, ja tämä ei ole koskaan hyväksyttävää. Ei saa tämäntyyppistä toimintaa harjoittaa painostaakseen tai pakottaakseen ihmisiä. Kritiikki on sitten erikseen.

Mutta tässä samassa yhteydessä tuli minusta vähän kevyemmillä perusteilla semmoinen asia, mistä tässä ei vielä ole puhuttu. Elikkä laiton uhkaus olisi jatkossa virallisen syytteen alainen myös, jos teko on kohdistunut henkilöön hänen julkisen luottamustehtävänsä vuoksi. Tämä koskee nyt sitten muun muassa kunnallisia luottamusmiehiä ja kansanedustajia. Tätä ei niin kauheasti oltu siellä pohdittu, ja valiokunnassa teimme paljon töitä sen selvittämiseksi, mikä on esimerkiksi kunnanhallituksen tai muiden konklaavien tehtävä sitten esimerkiksi tehdä rikosilmoituksia, ja todettiin näin, että ei ole mitään velvoitetta mutta niitä saattaa tulla jonkun verran käsiteltäväksi, jos asianomistaja itse ei nosta syytettä. Tämä on aika haasteellinen asia, kun näillä rikosilmoituksilla joskus pelaillaan ja ne politisoituvat helposti, ja perussuomalaisten valiokuntaryhmä olisi toivonut, että olisi tarkasti seurattu tätä muutosta, joka tuli tässä niin sanotusti vähän samalla, ja että olisi sitten katsottu, jos

tätä jostakin syystä ruvetaan käyttämään jotenkin väärin tai se vääristyy, että sen kumoamista tulisi harkita. Me oltaisiin toivottu tänne mietintöön myös tällaista lisäystä, kun kuitenkin on hyvä muistaa, että kuka tahansa voi nyt sitten jatkossa tehdä tämän tutkintapyynnön. Se poikkeaa hyvin vahvasti asianomistajarikoksesta. Tämä myös muuttaa poliittista kenttää.

Tietysti huolestuneena jään seuraamaan sitä ja valitan sitä, että valiokunta ei sitä todennut. Jos näin on, että sitä aletaan käyttää väärin, se voi juuri ennen vaaleja esimerkiksi aiheuttaa ihmiselle mainehaittaa, jos hänestä ruvetaan tehtailemaan tämmöisiä ilmoituksia. Se on sitten hyvin vastuullista jokaisen muistaa, että tietysti, niin kuin valiokunta toteaa, on rangaistavaa tehdä perätön tutkintapyyntö, mutta sen toteen näyttäminen... Sen tutkintapyynnön voi aina muotoilla niin mukavasti, että ei siinä kyllä helposti vastuuta synny. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Tynkkynen, olkaa hyvä.

16.05 **Sebastian Tynkkynen ps:** Kiitoksia, arvoisa herra puhemies! Haluan kiittää myös edustaja Reijosta erinomaisesta puheenvuorosta, kun hän kävi läpi tätä maalittamisen ongelmallisuutta, kuinka tämä termi on epäselvä.

Haluaisin tähän loppuun ottaa vielä esimerkin, mitä käytännössä voi tarkoittaa, jos tulevaisuudessa meillä maalittaminen onkin sitten rikos:

Meillä esimerkiksi Helsingissä oli tämmöinen tilanne, että tuolla Senaatintorilla oli tämmöinen valtavankokoinen Black Lives Matter -mielenosoitus, ja siellä oli sitten kaksi poliisimiestä, jotka olivat ottaneet tämmöisen Black Lives Matter -kyltin käteensä ja poseerasivat sen kanssa, ja siitä oli sitten mediassa kuvia — siitä huolimatta, että poliisien tehtävä on olla puolueeton toimija ja turvata erilaisten ryhmien ja tahojen oikeus osoittaa mieltä eikä mennä osapuoleksi. No, tämän tyyppinen toimintahan, kun vallankäyttäjät toimivat väärin asemassaan, on sellaista, joka tietenkin ansaitsee kritiikkiä.

Nyt sitten jos joku yksittäinen kansalainen lähtee sosiaalisessa mediassa arvostelemaan näiden poliisimiesten toimintaa, kuinka he toimivat virkansa vastaisesti virkapuvut päällä, niin jos esimerkiksi tällainen tviitti Twitterissä lähtisi keräämään ihan valtavan määrän retviittauksia ja tykkäyksiä ja kommentteja, mikä aiheuttaisi sen, että sen jälkeen sitten kritiikki näitä poliisimiehiä kohtaan yltyisi entisestään, niin se tarkoittaa, että tämä yksittäinen kansalainen, joka on käyttänyt omaa oikeuttaan, sananvapauttaan ja mielipiteenilmaisun vapauttaan, itse asiassa saattaa tulla syyllistyneeksi näitten poliisimiesten maalittamiseen, vaikka todellisuudessa hän halusi vain yksittäisenä ihmisenä esittää kritiikkiä tällaista toimintaa kohtaan, joka ei ole poliisimiehille soveliasta.

Näin jälkeenpäin nyt onneksi todettiin, että tämä toiminta oli väärin, ja siitä tuli seuraamukset ja huomautukset, mutta mitä jos kukaan ei ennakkoon uskalla lähteä arvostelemaan vallanpitäjiä sen vuoksi, että pelkää, että jos yhtäkkiä isompi porukka sattuu löytämään tällaisen tviitin tai päivityksen ja muut lähtevät sitä jakamaan, niin hän tuleekin sen kautta syyllistyneeksi maalittamiseen vallanpitäjiä kohtaan esittämänsä kritiikin vuoksi.

Oikeusvaltiossa nimenomaan kansalaisyhteiskunta on vahva. Sellaista kansalaisyhteiskuntaa valitettavasti ei ole samalla tavalla Venäjällä eikä sitä ei ole ollenkaan Pohjois-Koreassa, tällaisissa maissa, joissa ihmiset pelkäävät esittää kritiikkiä vallanpitäjiä kohtaan, sillä heidät aina tuomitaan. Me ei yksinkertaisesti Suomessa voida mennä tällaiseen suun-

taan, että kansalaiset joutuvat pelkäämään, että entä jos nyt tämä kritiikki, minkä he esittävät, lähtee olemaan se pääkärki, mitä kansalaiset lähtevät vyöryttämään ja myllyttämään. Sosiaalisen median aikakaudella tilanne on se, että joku tietty kritiikki saattaa skaalautua hyvin nopeasti todella isoksi ja nousta uutisiin, mutta meidän täytyy suojella kansalaisten oikeutta osoittaa mieltä [Puhemies koputtaa] ja esittää kritiikkiä. — Kiitoksia.

Keskustelu päättyi ja asian käsittely keskeytettiin.